

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1



Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

СЕКЦІЯ 15

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ, ЛІНГВІСТИКИ ПРАВА ТА ЗМІ

Мамич Мирослава Володимирівна, Шевченко-Бітенська Олена Валентинівна	
Нормативність уживання термінів освітньо-професійних програм . . .	676
Колеснік Валентина Олександрівна	
Навчальні заклади в Одесі та Миколаєві початку ХІХ століття в історії інших європейських народів.	679
Завальська Любов Володимирівна, Кісельова Анастасія Андріївна	
Семантичні зміни лексеми «звільнення» та «агресія» в українському медіадискурсі	682
Заєць Ганна Вікторівна	
Лінгвістична компетентність у професійній сфері юриста	685
Назаренко Оксана Миколаївна, Занько Олена Валентинівна	
Мовностилістичні особливості політичних промов Володимира Зеленського.	687
Лук'яненко Валентина Володимирівна, Вадаська Світлана Валеріївна,	
Корбут Оксана Григорівна	
Розвиток навичок критичного мислення студентів засобами проектного навчання на заняттях з англійської мови професійного спрямування	691
Матієнко В'ячеслав Леонідович	
Інтеграція системи вищої освіти України в європейський освітній простір	693

СЕКЦІЯ 16

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ

Колкутіна Вікторія Вікторівна	
Трансформація комунікативних стратегій і тактик у медіатекстах: до проблеми дефініції	696
Маляренко Тетяна Анатоліївна	
Метод кейс-стаді у дослідженнях конфліктів в інформаційному просторі	699
Скалацька Олена Віталіївна	
Вірусний контент як ефективна комунікація	701
Жугай Віталій Йосипович	
Нові перспективи використання «Твіттер» в українській журналістиці	703

послідовністю, логічністю викладу, переконливістю, правовою аргументованістю з посиланнями на факти, докази та правові норми.

Список використаних джерел:

1. Бороздіна Р. В. Психологія ділового спілкування. Київ : «Інновація», 2006. 224 с.
2. Іванов В. Основи теорії масової комунікації : навч. посібник. За наук. ред. В. Різуна. Київ : Центр Вільної Преси, 2010, 258 с.
3. Марченко О. Комунікативна культура юриста : навч. посібник. Дніпропетровськ : «Інновація» 2015, 200 с.
4. Стандарт вищої освіти України. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/081-pravo-bakalavr.pdf>
5. Шестакова С. Мовленнєва компетентність як важлива складова комунікативної компетентності юриста. *Colloquium-journal*. 2020. № 6 (58). Ч. 5. С. 56–60.

Ключові слова: компетентність, мова, мовлення, професійна діяльність, юрист.

Key words: competence, language, speech, professional activity, lawyer.

НАЗАРЕНКО ОКСАНА МИКОЛАЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри прикладної лінгвістики, кандидат філологічних наук,
доцент*

ЗАНЬКО ОЛЕНА ВАЛЕНТИНІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри прикладної лінгвістики*

МОВНОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ ВОЛОДИМИРА ЗЕЛЕНСЬКОГО

На сучасному етапі особливу увагу науковців привертає вивчення політичної комунікації. Промови лідерів держав відіграють важливу роль у здійсненні комунікативного впливу на свідомість людей, мають лінгвістичне тлумачення, допомагають досягти правильних рішень на міжнародному рівні та взаєморозуміння між країнами. Мовленнєві уміння, взаємодія з адресатами, використання різних риторичних прийомів, тактик та стратегій, побудови аргументації, «мовних засобів політичної сфери спілкування, політичної комунікації, взаємодії мови» [1, с. 565], комунікативна поведінка визначають імідж політика, його впливовість, значущість, переваги, сприйняття на світовому рівні, що й увиразнює актуальність нашого дослідження.

Важливою складовою в спілкуванні з громадянами країни, світовою спільнотою та зарубіжними партнерами є щоденні відеозвернення Президента України, які виконують інформаційну

функцію, підсилюють психологічну стійкість та підтримку людей у період війни.

Український політичний дискурс є предметом уваги І. Завальнюк, С. Єрмоленко, Н. Кондратенко, Л. Стрій, Л. Синельникової, Л. Ставицької, А. Романченко, Л. Славової, Л. Павлюк, О. Гурко, Н. Романишиної.

Мета дослідження – визначення та аналіз мовностилістичних особливостей текстів звернень Президента України Володимира Зеленського.

Матеріалом дослідження послуговували політичні промови і звернення, виголошені В. Зеленським, представлені на офіційному сайті Президента України, після 24 лютого 2022 року (<https://www.president.gov.ua/>). Розглянуто тексти щоденних відеозвернень до народу України, офіційні промови до іноземних лідерів та різних спільнот.

В аналізованому матеріалі виявляємо значну кількість повторювальних слів, словосполучень, речень з метою підсилення змісту повідомлюваного, наприклад: *Увесь український **народ** став на захист своєї держави, і це прояв досвіду нашого **народу**. **Народ**, який уміє діяти спільно заради національного блага, **народ**, який уміє захищати свої інтереси, **народ**, чия національна безпека починається з розуміння, що кожна громада має жити гідно... Такий **народ** має перевагу у війні, а саме: може боротися всенародно* (Виступ на Міжнародному саміті міст та регіонів у Києві 20 квітня 2023 року).

Повтори вживаються в тексті для наголошення бажаного й увиразненості інформації мовця, наприклад: *Ми відзначаємо сьогодні свято Воскресіння Господнього. Його головним символом є **перемога**: **перемога** добра, **перемога** правди, **перемога** життя. З непохитною вірою у незворотність цих **перемог** ми зустрічаємо Великдень* (Привітання Президента України з Великоднем 16 квітня 2023 року). З метою логічного наголошення, виділення певного слова повторюється слово *перемога*, яку дуже очікують й бажають усі українці.

Для ефективної реалізації промови мовець виступає узагальненим адресатом, ототожнює й об'єднує себе з реципієнтами за допомогою виключно граматичних засобів, наприклад: ***Ми зберегли світло** всередині себе. **Перемогли** паніку, страх, міжусобиці й чвари. **Ми об'єдналися**. **Ми не лише чекаємо й просимо, а здобуваємо й творимо цю перемогу самі**. 417 днів. **Ми вже пройшли** чималий шлях. **Попереду в нас чи не найважча з вершин. **Ми подолаємо** її** (16 квітня 2023 року). Вживання коротких речень уможливило мовця чітко орієнтуватися на реалізацію своїх комунікативних завдань.*

У виступах Президента України спостерігаємо доречні цитати, що «репрезентовано текстовою категорією інтертекстуальності та підкреслено прагматичним впливом на аудиторію реципієнтів» [2, с. 103]. У зазначеному уривку використано цитати без паспортизації, не зазначаючи першоджерело, наприклад: *Всіма силами ми боремося за свою землю й просимо стрияння небесних сил. У сотнях молитов, які промовляли наші предки перед боєм. Які допомагають і беруть наших воїнів сьогодні*.

*Одягнувшись завісою Христа,
шкіра моя – панцир залізний,*

кров – руда міцна, кістка – меч булатний.

Швидше стріли, пильніше сокола.

Броня на мені.

Господь у мені.

Щоб було завтра.

Щоб був мирний світанок.

Щоб була перемога.

Щоб була Україна. (Привітання Президента України з Великоднем 16 квітня 2023 року).

У наведеному прикладі процитовано слова з тексту стародавньої молитви Козака Характерника, яка за повір'ям відбирає силу у ворога. Цілісний текст популярний і в масовій комунікації українців, оскільки став піснею сучасної української естради.

Підкреслюючи об'єднаність і братерство українського й польського народів, В. Зеленський у промові послідовно використовує рядки з гімну Польщі та України, наприклад: *А завдяки цьому справдяться слова: «Що у нас сила чужа взяла, шаблею відберемо». Запануєм, браття, й ми усюди у своїй сторонці. Щоразу, коли український прапор повертається на абсолютно законне місце на українській землі, а російський окупант утікає, міцнішає й польський прапор. Жовтосині й біло-червоні – ці чотири кольори міцніші за ворожий триколон* (Виступ Президента України перед депутатами обох палат Національних зборів, представниками громадськості України та Польщі 5 квітня 2023 року). Слід зазначити, що рядок з тексту гімну Польщі подано без змін, а в українському тексті використано лексичну трансформацію. Такі трансформації мають властивість відкривати «нове у старому», тобто є зміненими висловами відповідно до функціональних потреб шляхом заміщення, прирощення або аплікації компонентів [3, с. 10]. Наголошуємо, що «при цьому може бути замінено як лексеми, розташовані поруч, так і дистантно. Серед лексем, розташованих поруч, трансформації піддаються здебільшого такі, що пов'язані граматично та становлять одне словосполучення» [4, с. 425]. Новий компонент *усюди* вказує на поширеність за територією й відомість України в усьому світі.

У виступах В. Зеленського «для відбиття позитивної патріотичної оцінки й підсилення значущості України» [5, с. 19] спостерігаємо форми прикметників вищого та найвищого ступеня, наприклад: *Незламний народі найсміливішої країни!* (5 травня 2022 року); *Ви – народні депутати найвеличнійшої держави в сучасному світі! Впевнений у цьому!* (Виступ Володимира Зеленського у Верховній Раді 3 травня 2022 року).

Зазначимо, що кожен виступ Президента закінчується окличними реченнями, які є виявом комунікативної інтенції соціально-регулятивного характеру, що виражається інтенцією подяки та благопожання, наприклад: *Слава всім, хто в бою заради України!*

Світла пам'ять усім нашим героям різних часів, які віддали своє життя за незалежність!

Я дякую всім, хто допомагає Україні!

Слава всім нашим воїнам, хто зараз у бою, на бойових постах, на бойових завданнях! Дякую народу України!

Слава Україні!

Отже, аналізуючи тексти промов та відеозвернень Президента України В. Зеленського, виявляємо такі мовностилістичні особливості: повторювальні слова та конструкції, граматичні засоби узагальненого адресата, цитати з різножанрових текстів, форми прикметників найвищого ступеня з метою підсилення змісту повідомлюваного.

Список використаних джерел:

1. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2011. 844 с.
2. Назаренко О. М. Комунікативно-прагматичний аспект промов Президента України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. Збірник наукових праць*. Випуск 32. Том 3. Одеса, 2018. С. 102–105.
3. Сікорська В. Ю., Назаренко О. М., Мельник С. М. Структурні трансформації прецедентних заголовків у публіцистичному дискурсі. *New horizons of philological science*. Collective monograph. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2021. С. 417 – 435.
4. Рябініна О. К. Інтертекстуальність у дискурсі сучасної української преси: лінгвістичний аспект : автореф. ... дис. канд. філол. наук. Харків, 2008. 22 с.
5. Гурко О. В. Лінгвостилістична специфіка політичних промов В. Зеленського. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. Том 33 (72). № 4. Ч. 1. Київ, 2022. С. 18–22.

Ключові слова: мовностилістичні особливості, промова Президента України, адресат.

Key words: speech and stylistic features, speech of the President of Ukraine, addressee.